

Vergaderjaar 2013–2014

32 623

Actuele situatie in Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Nr. 119

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 november 2013

Tijdens het Algemeen Overleg met uw Kamer van 30 oktober jl. heb ik toegezegd te reageren op het recente rapport van Amnesty International «*Growing restrictions, tough conditions, The plight of those fleeing Syria to Jordan*».

Met deze brief, die ik mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking stuur, doe ik mijn toezegging gestand.

Laat ik voorop stellen dat ik de zorgen in het rapport van Amnesty International deel over de zorgelijke situatie van ontheemden in het zuiden van Syrië en de restrictieve toelating tot Jordanië voor bepaalde categorieën Syrische vluchtelingen. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken brengt deze problematiek in diverse contacten met de Jordaanse autoriteiten onder de aandacht. Tegelijkertijd bestaat alle respect en waardering voor het feit dat Jordanië, een klein land met weinig natuurlijke hulpbronnen, opnieuw grote aantallen vluchtelingen op zijn grondgebied opvangt. Volgens cijfers van UNHCR bevinden zich begin november ongeveer 545.000 geregistreerde of aangemelde Syrische vluchtelingen in Jordanië van de in totaal ruim 2,2 miljoen Syriërs die hun land zijn ontvlucht. Dat is ongeveer 8% van de totale bevolking van Jordanië. In totaal is de schatting dat ongeveer 1,2 miljoen Syriërs zich in Jordanië bevinden.

Het kabinet benadrukt veelvuldig het belang van het opvangen van Syrische vluchtelingen in de regio. Om die reden heeft het kabinet ook ruimhartig bijgedragen aan de opvang van Syrische vluchtelingen door in totaal 59 miljoen euro ter beschikking te stellen ten behoeve van de slachtoffers van de Syrische crisis. Van deze 59 miljoen is 31,5 miljoen beschikbaar gesteld ten behoeve van vluchtelingen in de buurlanden waaronder Jordanië, alsmede voor de lokale gemeenschappen die de

Syrische vluchtelingen opvangen. Het grootste deel hiervan wordt door UNHCR aangewend voor haar programma in het kader van het door UNHCR gecoördineerde VN Syria Regional Response Plan, opgesteld door humanitaire organisaties voor de (financiële) noden voor Syrische vluchtelingen in de buurlanden (en gastgemeenschappen); dit omvat ook Jordanië. Een bedrag ad 12,5 miljoen euro betreft ongeoormerkte bijdragen aan VN-organisaties die zowel voor hulpbehoevenden binnen Syrië als vluchtelingen in de buurlanden kunnen worden aangewend; de resterende 15 miljoen euro is uitsluitend voor humanitaire hulp binnen Syrië bestemd.

Een ander punt van aandacht in het rapport betreft de veiligheidssituatie in het grote vluchtelingenkamp Za'ataeri. Ten tijde van het bezoek van Amnesty International in juni jl. verbleven hier 120.000 Syrische vluchtelingen. Thans bedraagt hun aantal formeel 100.000, maar feitelijk 75.000–80.000, zoals uit een recente «deur-tot-deur» telling bleek. In september jl. heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking een bezoek gebracht aan Jordanië en Libanon waarbij het doel van de reis was kennis te nemen van de opvang en hulpverlening aan Syrische vluchtelingen. In haar brief van 12 september heeft de Minister verslag gedaan van haar bevindingen. Daaruit blijkt ook dat in de beginperiode van het Za'ataeri kamp sprake was van veiligheidsincidenten. Inmiddels is sprake van een substantiële verbetering van de veiligheidssituatie, niet alleen door de afname van het aantal vluchtelingen die permanent in het kamp verblijven, maar ook door een aantal initiatieven, zoals door de UNHCR Resident Representative in Jordanië werd toegelicht. Zo is het kamp verdeeld in 12 districten, en is in elk district een consultatieplatform ingesteld met gemeenschapsleiders van de vluchtelingen in het kamp. Canada, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten financieren programma's voor de opzet van «community policing» en verzorgen training voor de Jordaanse politie in het kamp. Verreweg het grootste deel van de vluchtelingenfamilies verblijft thans in «containers» die op slot kunnen, wat hun veiligheid ten goede komt. Bij de gezamenlijke toiletten zijn nu bewaking en goede verlichting. Na de val van Quseir heeft een omslag plaatsgevonden in het denken van de vluchtelingen over hun aanwezigheid in Jordanië. Vanaf dat moment zijn de vluchtelingen zich gaan realiseren dat de crisis in Syrië van lange duur is, die een lange(re) aanwezigheid in Jordanië noodzakelijk zal maken. Met dat besef zijn de vluchtelingen meer betrokken geraakt bij de veiligheidssituatie in het kamp, met meer aandacht voor de noodzaak van de *rule of law* in het kamp, stelt kampmanager Kilian Kleinschmidt.

Amnesty International doet een aantal aanbevelingen naar aanleiding van haar rapport. De eerste aanbeveling betreft het verzoek tot financiële steun aan omringende landen van Syrië en bijdragen aan het VN Syria Response Plan. Zoals eerder in deze brief aangegeven draagt Nederland al ruimhartig bij aan hulp ten behoeve van de Syrische vluchtelingen in de buurlanden en ontheemden in Syrië. De verwachting is dat Nederland in 2014 ook ruimhartig zal bijdragen. Nederlandse humanitaire hulp betreft grotendeels ongeoormerkte bijdragen zodat ter plaatse kan worden bepaald waar de noden het hoogst zijn en overlappen en lacunes zoveel mogelijk worden voorkomen. In 2013 heeft Nederland 2,5 miljoen euro bijgedragen aan het UNRWA Appeal voor Palestijnse slachtoffers van de Syrië crisis.

Een andere aanbeveling betreft het verzoek aan landen om bij te dragen aan de hervestiging van Syriërs. Nederland heeft gehoor gegeven aan deze wereldwijde oproep van UNHCR door 250 plaatsen beschikbaar te stellen in het kader van hervestiging voor voordrachten van Syrische vluchtelingen.

Amnesty International roept verder op asielaanvragen van Syriërs zorgvuldig te behandelen en geen gedwongen terugkeer te laten plaatsvinden naar Syrië. Nederland voert een coulant asielbeleid met betrekking tot asielaanvragen van Syrische burgers. Een heel hoog percentage van de asielaanvragen wordt ingewilligd en daar waar dat niet het geval is, is dat met name terug te voeren op het feit dat een ander land in het kader van de Dublinverordening verantwoordelijk is voor de behandeling van de asielaanvraag.

De situatie met betrekking tot de toegang van Syrische vluchtelingen tot de buurlanden is min of meer hetzelfde als vermeld in de Kamerbrief (Kamerstuk 32 623 nummer 100) van 3 juli jl. Turkije: de grenzen zijn open, maar soms tijdelijk en ad hoc dicht als er veiligheidsproblemen zijn.

Jordanië: gecontroleerde toegang, zoals in het rapport van Amnesty International vermeld.

Libanon: meest liberale toegang met open grenzen, maar ook hier ondervinden Palestijnen grote problemen om binnen te komen.

Irak heeft onlangs een gesloten grensovergang geopend waardoor vele extra vluchtelingen het land binnen kwamen; hun totale aantal in Noord-Irak wordt geschat op 200.000.

Voor Egypte is nog steeds de in juli ingevoerde visumverplichting van kracht.

Verder is het van belang te melden dat de door de Jordaanse politie ingehouden identiteitsdocumenten thans in aparte enveloppen onder het beheer van UNHCR zijn en aan de vluchtelingen worden teruggegeven. Met ingang van week 46 worden documenten ingenomen, maar dezelfde dag aan UNHCR in het Za'atari kamp overhandigd; bij formele registratie aldaar, wat dezelfde dag of binnen enkele dagen plaatsvindt, krijgt men de identiteitspapieren terug. Huwelijken van vluchtelingen vanaf 18 jaar en met identiteitsdocumenten worden geregistreerd bij de Jordaanse burgerlijke stand. Daarnaast vinden religieuze huwelijken plaats waarvan de kinderen als wettig worden erkend. Als een vrouw bevalt, geeft het ziekenhuis of de vroedvrouw een verklaring af en, tenzij de vrouw ongehuwd is, wordt het kind bij de Jordaanse burgerlijke stand geregistreerd. Alle kinderen die geboren worden uit vluchtelingen worden geregistreerd door UNHCR, inclusief kinderen waarvan de moeder ongehuwd is.

De dienstverlening in Cyber City, waar zowel Palestijnse vluchtelingen uit Syrië als andere Syrische vluchtelingen zich bevinden, is relatief goed, zo werd van UNHCR vernomen. Formeel kunnen Palestijnen Cyber City niet verlaten, maar informeel zou dit wel het geval zijn. UNRWA bevestigde dat ook Palestijnse kinderen uit Cyber City naar school buiten dit complex gaan.

Ondanks het zeer restrictieve toelatingsbeleid van Jordanië voor Palestijnen uit Syrië is hun aantal in 2013 fors gestegen. Aan het begin van 2013 bevonden zich 2.923 Palestijnen uit Syrië in Jordanië. Begin november is dit aantal 9.657. De bewering in het Amnesty International rapport dat de meeste Palestijnen uit Syrië in Jordanië zijn aangekomen voordat het restrictieve toegangsbeleid voor Palestijnen werd ingesteld, is dus niet juist.

Voor de goede orde verwijs ik nog naar de beantwoording van de Kamervragen van het lid Sjoerdsma over het bericht dat honderden Syrische vluchtelingen niet zijn toegelaten tot Jordanië (ingezonden op 4 november 2013 met kenmerk 2013Z21027), die u binnenkort ontvangt.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
F. Teeven